

ÖNSÖZ

Bir yerde okumuştum. Yüzyıllar önce, bir gezgin yeni tanıdığı bir kavmin ne denli programsız ve günübürlük yaşadığını anlatmak için “*Açken doyacağına inanmayan, tokken acıkacağını düşünmeyen insanlardan oluşuyor*” diyordu. Pek çok nitelikleriyle tanımlanabilecek bir kavram olan uygarlığın önemli bir niteliği de, uygar insanın uzakgörüşlü olması, geleceği önceden yaşamasıdır.

Toplumsal belleği çok zayıf bir ulus olduğumuz muhakkak. Boğaziçi’ne ikinci köprünün yapılma aşamasında -plansız kentleşme konusunda- ne tahmin edildiye hepsi bir bir gerçekleşti. Ve bir toplumsal mutabakat oluştu ki bundan sonraki aşamada -kesinlikle- Boğaz’ı alttan geçecek ve toplu taşımacılığa ağırlık verecek bir bağlantı yolu yapılması gereklidir. Fakat -ne olduysa oldu- bir süredir Boğaz’a üçüncü bir köprü yapılmasına karar verildiği konuşuluyor. Geçiş güzergâhının da -bilimsel veriler bir tarafa bırakılarak- gayet bilinçli ve planlı bir şekilde (!) helikopterden saptandığı medyada yer aldı. Kamuoyuna sızan haberlere bakılırsa, köprünün bağlantı yolları Belgrad Ormanı’nın üzerinden geçecektir.

İkinci köprü deneyiminden bflıyoruz ki bütün bağlantı yolları 5-10 yıl içinde -bir yolu bulunarak ve en fazla ticarî rant getirecek biçimde- mutlaka imara açılmaktadır. Gerek Büyükşehir gerekse belde belediyeleri -devlet otoritesini yok ederek, düzensizliğe ve cahilliğe prim vererek, başkasının hakkını yiyene müsamaha ederek- en büyük başarımlarını bu alanda gerçekleştirmektedirler. Doğa ve çevre bilinci gelişmiş bir toplum olmadığımız herkesçe bilinen bir gerçektir. Yapılan tahminler, üçüncü köprünün hizmete açılmasından bir süre sonra İstanbul nüfusunun yirmi milyona ulaşacağı merkezindedir.

Batu’da ve dahası kimi Doğu ülkelerinde göçmenlik ciddi kurallara bağlanmıştır. “*Kenli olabilmek için, nineyle dedenin de aynı şehirde yaşamış olması gere-*

kir” derler. Yurtiçinden ve -bir süredir- yurtdışından göç eden -kente yabancı- kitlelerin denetimi konusunda hiçbir önlem alınmamış olması, İstanbul’u, içinde yaşadığı şehri bilmeyen ve sevmeyen milyonlarla doldurmuştur.

İstanbul’da yaşayanların pek küçük bir bölümü Belgrad Ormanı’nı bir mesire yeri olarak biliyor. Ama tamamına yakın bir bölümü, bu ormanda saklı hazinelerden habersizdir. İnsan bilmediği şeyi sevmeyiz ve sevdiğini daha çok korur. Üçüncü köprü yapılırsa, burada saklı hazinelerin kıyısından köşesinden talan edilme olasılığı büyüktür. Bu küçük kitap, Belgrad Ormanı’nda bulunan -bir hazine değerindeki- bentlere, kemerlere ve Sinan’ın dahaca çalışın 450 yıllık suyollarına dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle eski yeni pek çok fotoğraf verilerek buradaki güzellikler gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Kitapta ayrıca Kanûnî döneminde Nakkaş Osman tarafından çizilen -resimli harita niteliğindeki- iki minyatür ile -bu minyatürlerin kapsadığı alanların en son uydu fotoğrafları, üstüne önemli kemer ve göletlerin adları yazılmış olarak verilmektedir. Ayrıca, kitâbeli bentlerin hem kitâbe taşlarının fotoğrafları hem de manzum kitâbe metinleri verilmiştir. Şiir içeriklerinin kolayca anlaşılabilmesi için de, her birinin sonuna kitâbe metninde geçen anlaşılması zor kimi sözcükler için bir lugatçe eklenmiştir. Kitâbe metinlerinin açıklanmasındaki katkıları için Mehdi Kamruz dostuma teşekkür ediyor.

Buradaki eserler uzun ve büyük bir saltanatın, bir devlet ve sanat saltanatının belâgatli ve gururlu tamlarıdır. Sanatı solumak, yaşamın güzelliğidir. Sanat, insanları bütünleştiren, dostluğu pekiştiren, barışı çoğaltan yüce bir gizem taşır içinde.. Umarım bu gizem, Belgrad Ormanı’ndaki eserlerin varlığını öğrenecek ya da anımsayacak insanları da, onların korunması konusunda biraraya getirir. Aksi halde şâirin dediği gibi “*Bir vakti olur ki derler: O da bir zamân imiş*”..

Aralık 2009
M. Şinasi Acar

Sinan’ın Mührü

Mührün ortasında “*El-fakîr-ül hakîr Sinan*” ibâresi ve çevresinde

“*Ser-i mi’ mârân-ı hassa müstemend*

Bende-i miskîn kemîne dermend” beyti bulunmaktadır.

Sinan’ın İmzası

İmzasında -istiifli bir tarzda- yukarıdan aşağıya

“*El-fakîr Sinan, ser-mi’ mârân-ı hassa*”

(Saray mimarbaşı, yoksul Sinan) yazıyor.

Fakîr: Yoksul, düşkün, derviş. *Hakîr*: Zavallı. *Ser-i mi’ mârân-ı hassa*: Saray mimarları başı. *Müstemend*: Zavallı, çaresiz.

Bende: Kul. *Miskîn*: Zavallı, çok yoksul. *Kemîne*: Değersiz, zavallı. *Dermend*: Dertli.

BİRYIL LTD.
BENTLER ve SİNAN'IN SUYOLU
M. Şinasi ACAR

Yayın Koordinatörü: *Yılmaz UYAR*
Yayına Hazırlık: *Burçin YILMAZ*
Kapak Tasarımı: *Tevfik Fikret UÇAR*
Fotoğraflar: *Şinasi ACAR*
Baskı: *Promat A.Ş.*
Tel: (0212) 622 63 63
Mart 2010
ISBN: XXX

© 2010 Biryıl Ltd.

Bu kitabın her hakkı saklıdır / All rights reserved.

İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. No:5 Oba Apt. Kat: 1 Beyoğlu / İstanbul
Tel: (0212) 252 38 20

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
BELGRAD ORMANI'NDAKİ BENTLER	8
• KARANLIK BENT	10
• AYYAD BENDİ	11
• BÜYÜKBENT	12
Büyükbent Kitabesi	14
• KIRAZLIBENT	16
Kirazlıbent Kitabesi	18
• TOPUZLUBENT	20
Topuzlubent Kitabesi	22
• VALİDE BENDİ	24
Valide Bendi Kitabesi	26
• YENİBENT	28
Yenibent Kitabesi	30
BENTLER	33
• Su ve Bent Gerekşinmesi	33
• Belgrad Ormanı'ndaki Bentlerin Özellikleri	34
• Debi Ölçü Birimi Lüle	35
SİNAN VE KIRKÇEŞME TESİSLERİ	38
SİNAN'IN SUYOLU	49
• Tesisin Yapılış Öyküsü	49
• Tesisin Önemi ve Özellikleri	52
• Sinan'ın Mühendisliği	58
KAYNAKÇA	66
DİZİN	67